

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

**ДЕСЯТА ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СВІТОВОГО
ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»**

29 травня 2020 р.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МАРІУПОЛЬ — 2020

УДК 327(063)

Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу: Збірник матеріалів Десятої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (29 травня 2020 р.) / Під заг. ред. К. В. Балабанова. — Маріуполь : МДУ, 2020. — 232 с.

Редакційна колегія:

К. В. Балабанов, ректор МДУ, д.політ.н., професор кафедри МВ та ЗП; **В. Ф. Лисак**, декан історичного факультету, д.і.н., професор кафедри МВ та ЗП; **О. В. Новакова**, д.політ.н., професор кафедри політичних наук Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова; **Н. П. Пашина**, д.політ.н., професор кафедри МВ та ЗП; **І. М. Грідіна**, д.і.н., професор кафедри МВ та ЗП; **К. А. Трима**, к.політ.н., провідний науковий співробітник відділу політики і врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України; **О. Л. Гільченко**, к.політ.н., завідувач кафедри МВ та ЗП; **М. В. Булик**, к.політ.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **В. О. Сенатосенко**, асистент кафедри МВ та ЗП.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол № 13 від 16.06.2020).

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 17.06.2020).

Маріупольського державного університету

ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

56

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Внукова Є.,

*студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольського державного університету*

**КРИМСЬКА ВІЙНА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ РОСІЇ
У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.**

62

Новік Д.,

*студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольського державного університету*

**КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА АНГЛІЇ В ІНДІЇ У
ХІХ СТОЛІТТІ**

66

Петрова С.,

*студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольського державного університету*

**НАСЛІДКИ СТОЛІТНЬОЇ ВІЙНИ (1337 – 1453 РР.) В
РАМКАХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ХІV-ХV СТ.**

70

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Булик М.,

**к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та
зовнішньої політики Маріупольського державного
університету**

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

75

Гончаровський П.,

*студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольського державного університету*

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПОНСУВАННЯ СИРІЙСЬКИХ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 327(478.9):061.1ЄС

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Булик М.,

*к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та
зовнішньої політики Маріупольського державного
університету*

Республіка Молдова (РМ) протягом років незалежності послідовно декларувала прагнення до реалізації стратегії європейської інтеграції, розглядаючи як кінцеву мету входження до ЄС. Попри складні політичні та соціально-економічні процеси, наявність територіальних проблем ідея належності до європейської спільноти залишається продовжує об'єднувати більшість населення республіки.

Процес європейської інтеграції Молдови почався одразу ж після припинення «гарячої» фази придністровського конфлікту, коли у листопаді 1993 р. президент країни М. Снегур направив листа голові Європейської комісії (ЄК) Ж. Делору з пропозицією активізації й документального двосторонніх відносин як пріоритетного вектору подальшого розвитку РМ [4]. Після проведення оцінки політичного та соціально-економічного становища у Молдові експерти ЄК рекомендували почати переговори про укладення угоди про партнерство й співробітництво між РМ та ЄС, яку було підписано 28 листопада 1994 р. [6]. Документ чітко визначав завдання партнерства: сприяння розвитку політичного діалогу, торгівлі, інвестицій та гармонічних економічних відносин; забезпечення основи для законодавчого, соціально-економічного, фінансового та культурного співробітництва; підтримка зусиль РМ з укріплення демократії та переходу до ринкової економіки. Після детального розгляду урядами країн-членів ЄС угода вступила у дію 1 липня 1998 р.,

забезпечивши правовий механізм відносин між Молдовою та Європейським Союзом. Однак як зазначили молдовські дослідники С. Чеботарі та Г. Келдаре цей документ не містив необхідних інструментів мотивування щодо досягнення поставлених цілей [9, с. 326]. Разом із тим, Молдова не зуміла повністю досягнути поставлених цілей, зокрема у питаннях верховенства закону, незалежності судів, боротьби з корупцією, свободи ЗМІ, покращення інвестиційного клімату тощо [9, с. 328]. Інша дослідниця М. Арджинт наголошувала на тому, що договір про партнерство не містив пунктів щодо надання перспективи вступу Молдови до ЄС на відміну від укладених з країнами Центральної та Південно-Східної Європи угод про асоціацію. За її словами він був орієнтований на так звану «європеїзацію» РМ, наближення її державного ладу до європейських норм [1].

Попри невизначені перспективи європейської інтеграції РМ у грудні 1996 р. президент країни П. Лучинський у своєму листі до голови ЄК Ж. Сантера вперше висловив прагнення до приєднання і вироблення конкретних механізмів щодо цього процесу [2, с. 20]. Як свідчить А. Гудим на той час підтримку цим діям молдовського президента висловили так члени ЄС як Франція та Італія. Водночас узгодженою стала думка ЄС про необхідність повної реалізації вже укладеної угоди про партнерство та співробітництво. Спираючись на неї, у 1999 – 2005 рр. було ухвалено кілька програм діяльності молдовського уряду, які прямо зазначали європейську інтеграцію як першочергову мету політичного та соціально-економічного розвитку РМ.

Декларативний характер угоди про партнерство та співробітництво, велика кількість заявлених пріоритетів та зміни у політичній та соціально-економічній ситуації у Східній Європі змусили обидві сторони шукати нові шляхи до перегляду угоди, переведення її у практичну площину. Саме тому у травні 2001 р. у рамках роботи Ради з співробітництва ЄС – Молдова було запропоновано звзвити перелік пріоритетних напрямів з одночасним виробленням відповідних робочих документів, що містили б конкретні кроки з реалізації. У квітні 2002 р. такими напрямами було визначено гармонізацію законодавства, митницю та транскордонне співробітництво, боротьбу зі злочинністю,

вивчення підходів до взаємодії сторін у рамках зони вільної торгівлі, питання інвестицій.

У практичній площині процес реалізації угоди про партнерство та співробітництво достатньо швидко показав свою ефективність. Так, у 2001 р. частка молдавського експорту до ЄС становила близько 32,3% (182,4 млн. дол. США) проти 12% у 1995 р. [8]. Водночас частка імпорту з ЄС у 2001 р. досягла 48,3% (431,4 млн. дол. США) [8]. У свою чергу, інвестиції з країн ЄС у 2001 р. склали близько 190,6 млн. дол. США, що становило 40% від загального обсягу. Крім того було надано фінансову допомогу на загальну суму понад 60 млн. євро, 5,5 млн. євро – у рамках продовольчої допомоги та 4,8 млн. євро як гуманітарна допомога [2, с. 37].

22 квітня 2005 р. було затверджено новий план дій «Європейський Союз», розрахований на три роки, який мав врахувати зміни, що відбулися у країні у політичній, соціальній, економічній площині [7]. Водночас розширення ЄС у 2004 р. створило нові реалії у Східній Європі, що мало бути враховане під час укладення нової угоди. Так, з 2004 р. почалася реалізація Європейської політики сусідства, що передбачала посилення стабільності на кордонах об'єднання шляхом активізації політичного та соціально-економічного співробітництва з його сусідами. Активним учасником цього процесу стала й Республіка Молдова.

Новий документ передбачав встановлення більш тісних відносин ніж ті, що були закладені в угоді про партнерство та співробітництво. Пріоритетами плану дій було визначено: розв'язання придністровського конфлікту; укріплення стабільності інститутів, що мають гарантувати демократію та верховенство закону, адміністративного та судового апарату; забезпечення поваги до свободи ЗМІ та висловлення думки, боротьба з корупцією та організованою злочинністю; відновлення співробітництва з міжнародними фінансовими установами, покращення інвестиційного клімату; укріплення приватного сектора та зменшення кількості населення, що знаходиться за межею бідності, забезпечення ефективного контролю над державним кордоном та системою управління міграційними потоками [7].

Практичні кроки у політичній площині передбачали реформу парламенту з метою забезпечення його незалежності щодо виконавчої влади; внесення змін до Конституції країни з метою децентралізації, посилення самостійності органів місцевого самоврядування; реформу судів та прокуратури тощо. У свою чергу, економічна складова містила у собі підтримку заходів щодо розвитку ринкової економіки, просування молдовського експорту на європейські ринки, уніфікацію митного законодавства, стандартів якості та санітарних норм, захист прав інтелектуальної діяльності.

Починаючи з 2009 р., РМ бере участь у програмі «Східного партнерства», що діє у рамках Європейської політики сусідства. Практично одночасно почалися переговори про встановлення відносин асоціації між Молдовою та Європейським Союзом, які тривали понад три роки. У листопаді 2013 р. на Вільнюському саміті «Східного партнерства» відбулася церемонія попереднього підписання договору про асоціацію [5]. Наступного року, 27 червня 2014 р. договір було підписано остаточно, а незабаром відбулася й його ратифікація сторонами. Через два роки, 1 липня 2016 р. угода повністю вступила у силу.

Заявлені цілі договору про асоціацію декларували сприяння політичній асоціації та економічній інтеграції сторін; укріплення основи для політичного діалогу, сприяння кріпленню демократії; політичної, економічної та інституційної стабільності Молдови; збереження миру у регіоні, укріплення безпеки кордонів, розвиток транскордонного співробітництва; підтримка та розширення співробітництва у сфері правосуддя, захисту прав людини та основних свобод; сприяння розвитку економічного потенціалу РМ шляхом уніфікації законодавства, розвиток торговельних та економічних відносин, зокрема, шляхом утворення Глибокої зони вільної торгівлі тощо [5].

У січні 2011 р. паралельно з переговорами щодо асоціації розпочався процес набуття безвізового режиму між РМ та ЄС. Переговори тривали до 3 квітня 2014 р. з 28 квітня 2014 р. громадяни РМ отримали можливість безвізового в'їзду до країн-членів ЄС. Таким чином, Молдова стала першою з

країн-учасників програми «Східного партнерства», яка набула даного статусу.

Результати підписання угоди про асоціацію виявилися достатньо швидко. У 2018 р. молдовський експорт до країн ЄС склав 1,86 млрд. дол. США або 68,9% від загального обсягу. У свою чергу, імпорт з ЄС у 2018 р. становив 2,85 млрд. дол. США або 49,5% від загального обсягу. Таким чином, за останні 20 років торговельно-економічні зв'язки між РМ та значно посилюються як у кількісних, так і якісних показниках. Фактично, саме європейський ринок став для Молдови пріоритетним. Багато у чому, це пов'язано і з дискримінаційними діями Російської Федерації на початку XXI ст. Водночас політична складова відносин між РМ та ЄС є складнішою через фактичний розкол молдовського суспільства та популізм окремих політичних сил країни. Геополітичний дуалізм, характерний для пострадянських країн, не оминув й Республіку Молдову. Провідні політичні партії відкрито спекулюють на настроях та прагненнях населення, пропонуючи заманливі гасла щодо європейської інтеграції або більш тісної співпраці з Росією. До цього додається корупційна складова, яка фактично є однією з основних причин внутрішньополітичної дестабілізації та зростання євроскептичних настроїв серед значної частини суспільства. Крім того, стримувальним фактором виступає побоювання щодо розмивання молдовської національної самоідентифікації у румунській після можливого приєднання до ЄС.

Аналізуючи перспективи повноцінного вступу РМ до ЄС необхідно брати до уваги кілька моментів. По-перше, відносно невеликий розмір території, ВВП країни, кількість населення, географічна близькість та тісні торговельно-економічні відносини безперечно сприяють цьому процесу. Водночас, по-друге, внутрішня нестабільність, політичний популізм, корупція тощо відверто йому шкодять, надаючи додаткових аргументів прибічникам зупинення подальшого розширення Європейського Союзу. По-третє, розгляд європейських перспектив Молдови відбувається у тісному зв'язку з іншими країнами Східної Європи, зокрема, Україною та Грузією. Свою роль при цьому відіграє позиція

Російської Федерації та небажання значної частини європейського політикуму загострювати відносини з нею. У даних умовах керівництво Молдови змушене лавірувати між двома полюсами, проводячи двовекторну політику. До того ж, слід брати до уваги й розкол всередині молдовського суспільства щодо питання подальшої долі країни. Але, беручи до уваги той факт, що більшість молоді виступає за європейську інтеграцію, можемо припустити, що поступово ця проблема почне втрачати свою актуальність. Важливим фактором, що впливає на європейську інтеграцію є й придністровська проблема. На сьогодні, на нашу думку, відсутні фактори, що дозволили б говорити про можливість реальної реінтеграції придністровського регіону РМ. У першу чергу, це залежить від позиції Російської Федерації, яка виступає на підтримку невизнаної ПМР та використовує її територію для дестабілізації політичної ситуації у регіоні.

Список використаних джерел

1. Арджинт М. Концепция европейской интеграции, наконец... URL: <http://www.cisr-md.org/ROM/Adept%20rus/note13.html> (дата звернення: 13.05.2020).
2. Гудым А. Республика Молдова и Европейский Союз как партнеры. Кишинев, 2002. 68 с.
3. Концепция европейской интеграции, наконец... Мариана Арджинт. URL: <http://www.cisr-md.org/ROM/Adept%20rus/note13.html> (дата звернення: 13.05.2020).
4. Снегур: В Молдове есть много умных политиков. Надо их только найти. URL: <https://point.md/ru/novosti/politika/snegur58-v-moldove-estj-mnogo-umnih-politikov-nado-ih-toljko-najti> (дата звернення: 13.05.2020).
5. ASSOCIATION AGREEMENT between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)&from=ro](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=ro) (дата звернення: 13.05.2020).

6. COUNCIL AND COMMISSION DECISION of 28 May 1998 on the conclusion of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1998:181:FULL&from=en> (дата звернення: 13.05.2020).
7. EU/MOLDOVA ACTION PLAN. URL: http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/pdf/action_plans/moldova_enp_ap_final_en.pdf (дата звернення: 13.05.2020).
8. External trade by Indicators, Groups of countries and Years. URL: https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/en/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__21%20EXT__EXT010__serii%20anuale/EXT010100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-ob96-43c9-934b-42e1a2a9a774 (дата звернення: 13.05.2020).
9. Cebotari Sv., Căldare Gh. Politica externă a Republicii Moldova : Note de curs. Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de Relații Intern. Științe Politice și Administrative. Dep. Relații Intern. Chișinău : CEP USM, 2018. 370 p.

УДК 327.8(73-41)(569.1)(043)

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПОНСУВАННЯ СИРІЙСЬКИХ ОПОЗИЦІЙНИХ УГРУПОВАНЬ З БОКУ США В КОНТЕКСТІ БОРОТЬБИ З ІД

Гончаровський П.,

*студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольського державного університету*

Вільна сирійська армія (ВСА), це децентралізована формальна військова структура сирійської опозиції. Як і в самій Сирійській національній раді (СНР) учасники цієї структури переслідують свої цілі через різні воєнізовані угруповання, які як правило, є бойовим крилом політичних сил представлених у СНР, що різняться від поміркованих